

եւ զմորուս՝ որպէս ձեր հարքն. զգեցիք դուռայ լայն եւ թաւ, եւ մի՛ *փիլոն* եւ *զսպեալ պատմութեանս*. հեծէք ՚ի սախտեալ երիվարս ճուշանով, եւ ոչ *յանսասխտս* լատինս *լեհլով*. տուք պատիւ անուանց՝ ամիրայ, եւ հեճուպ, եւ մարգպան, եւ սպասալար, եւ այսպիսիս. եւ մի՛ *Միր* եւ *Պրօքսիմոս*, *Գունդստայլ* եւ *Մարաջախտ* եւ *Չիաւոր* եւ *Լիճ*, որ Լատինացոց է օրէն:... Ապա թէ իշխանութեանդ ձեր ծանր է այսօր՝ զլատին ազգին՝ որ են Ֆռանկք, անօսր եւ բարակ սովորութիւնն՝ թողուլ, եւ ՚ի հնոց Հայաստանեայց թանձրութիւնն դառնալ, եւ ոչ *հերս ժողովէք*, եւ ոչ *մորուս երկայնացուցանէք*. եւ ոչ *զգեստս լայնացուցանէք*, եւ մեզ եւս ծանրագոյն՝ զկատարեալ բարեկարգութիւնն որ ՚ի նոցանէ օգտեցաք ՚ի փառս սուրբ եկեղեցոյ, արհամարհել:»- Բանք Սրբոյդ, մանաւանդ որ զզգեստուցն տարագոյ՝ նախ ՚ի թագաւորն ինքն ակնարկեն, եւ ցուցանեն փոքր ՚ի շատէ՝ զնորամուտ ձեւսն. թէպէտ զպատուականագոյնն՝ որ է գլխոյ թագն՝ ոչ յիշէ. եւ էր այն ըստ Լատինացն՝ յորոց ընկալաւն, եւ ոչ շարփուշն (*սէրփուշ*, شويرس) արեւելեայց, որով եւ Բագրատունիքն յայտնին վարեալ, զոր ցուցանեն ցարդ քանդակք պատկերաց Սմբատայ եւ Գուրգենի կամ Դաւթի եւ Գուրգենի թագաւորաց՝ ՚ի տաճարս Սանահնի եւ Հաղբատայ, եւ ոչ վսեմական եւ ազնուաձեւ քան զյոզունց ազգաց՝ հին հայկական Արշակունեացն կիդար, որպէս տեսանի ՚ի դրամս Տիգրանեանցն եւ Արտաւագոյց:» *Փիլոնն*՝ զոր եւ Թագաւորօրհնէքդ ծանոյց՝ է արտաքին քղամիդն հռոմէական, արդարեւ նման ձեւով արեղայական փիլոնի, ՚ի գոյն ծիրանի, վասն որոյ եւ յատկաբար *Օիրանի* կոչի: *Չսպեալ պատմութեանն*՝ է պարեզօտն նեղ, ըստ բիւզանդական կայսերաց տարագու, ըստ որոց եւ ՚ի մեր ձեռագիրս նկարին, եւ յաճախ ՚ի գոյն կապոյտ, պէսպէս ճամկօք եւ անկուածովք, որ մինչեւ ՚ի ծունկս եւ անդր հասանէր¹⁰⁴. ՚ի սորա վերայ արկանէին զվականն ընդելուզեալ ակամբք եւ ոսկի դրուագօք. եւ պնդէին զմէջս ականակուոռ եւ ոսկէճարմանդ կամարաւ: Ստորին զգեստն՝ զոր Թագաւորօրհնէքն *ջաղջեր* կոչեաց, ոչ որպէս զնախնեաց լայն՝ այլ ըստ ձիաւորացն հալաւի նեղագոյն, իբրու բարձպան, զոր Միսիթար Գոշ կոչէ *Կարթապատ ճարմանդ*, եւ յետին ընթօրինակողն ՚ի ջաղջեր փոխէ:» *Մահմէզ* Կանոնին՝

¹⁰⁴ Այս պատմութեան թուի յունական բառի աւանդեալն յՕրինագիրս՝ *սպուկալամին*, իբր եղեգնեայ կամ գաւազանաձեւ?, զոր եւ թարգմանէ գրիչն *Ուռեւուռ կապալ*: